

Skulpturen som mødested

På tur med Foreningen Kunst ud til Folkets projekt SNAK med skulpturerne

En undersøgelse af skulpturens potentiale som et nærværs-genererende mødested med rum til udfoldelse af fantasi, fortællelyst og fællesskab.

KOLOFON

Titel: Skulpturen som Mødested. På tur med Foreningen Kunst ud til Folkets projekt SNAK med skulpturerne. En undersøgelse af skulpturens potentiale som et nærværs-genererende mødested med rum til udfoldelse af fantasi, fortællelyst og fællesskab.

Udarbejdet af: Kulturaftaleprojektet 'Gadens Kunst – Videncenter for kunst under åben himmel' for Foreningen Kunst ud til Folket.

Forfatter: Maibritt Larsson, Kunstfaglig konsulent og cand.mag. i Kunsthistorie.

Organisation: Kultur- og Bibliotek, Ikast-Brande Kommune.

Fotos: Maibritt Larsson

1.udgave, 1. Pdf-version

Oktober 2024

TAK

Projektet 'SNAK med Skulpturerne' i Region Midtjylland v/ Foreningen Kunst ud til Folket er støttet af:

Spar Nord Fonden, Lauritzen Fonden, Ole Kirk's Fond, Færchfonden,
Statens Kunstfond, Region Midtjylland, Struer Kommune, Lemvig Kommune,
Ringkøbing-Skjern Kommune, Ikast-Brande Kommune og FASTER OIKOS.

Indhold

1. Indledning	4
Formålet med rapporten	4
Metode.....	5
Datagrundlag	6
Om projektet SNAK med Skulpturerne	7
2. SNAK med Skulpturerne – Undersøgelsens resultater	10
Tema 1: Nærvær – At komme tilstede	10
➤ Case: Gadeteater i Tarm, Ringkøbing-Skjern Kommune.....	13
Tema 2: Gruppen – Et trygt fællesskab	15
➤ Case: Gadeteater i Engesvang, Ikast-Brande Kommune.....	17
Tema 3: Leg, fantasi og frie fortællinger	18
➤ Case: Workshop i Hvidbjerg, Struer Kommune	23
3. Projektets forankring og fortsatte liv	25
➤ Case: Skulpturskattejagt Nørre Nisum, Lemvig Kommune	27
4. Konklusion	28
Referencer og Baggrundslitteratur	29
Litteratur.....	29
Rapporter & Internet Ressourcer.....	30
Datagrundlag	31
Bilag 1: Samtaleark	32

1. Indledning

I mødet med gadeteatret eller en workshop i projektet 'SNAK med skulpturerne' ved Foreningen Kunst ud til Folket kan man forundres over, hvordan dette møde pludseligt åbner sig til en intens tilstand af *nærvær*, *samhørighed* og *flow* i både større og mindre grupper af skolebørn (0. - 6. klasse). Udendørs, under åben himmel og midt i det lokale byrum, hvor hverdagen folder sig ud. Omdrejningspunktet for denne oplevelse er en af landsbyens skulpturer.

Hvordan kan det mon være at et faciliteret møde med en skulptur, som man måske går forbi hver eneste dag uden at ænse den, pludselig kan virke *så* nærværs-genererende og skabe et åbent og undersøgende rum for en legende udfoldelse af fantasi, fortællelyst og fællesskab? Og hvordan sætter mødet med skulpturerne mon sine spor og skaber betydning i skole, kommune og lokalsamfund efter besøget af SNAK med skulpturerne? Netop disse spørgsmål er omdrejningspunktet for nærværende rapportens undersøgelse.

Formålet med rapporten

Formålet med denne rapport er:

- At indsamle og dele viden om, hvordan eksisterende kunstværker under åben himmel kan komme i spil som et *nærværs-genererende* mødested, der potentielt kan give afsæt til især børn og unges udfoldelse af *fantasi*, *fortællelyst* og *fællesskab*.
- At opsamle kvalitativ viden og læring på tværs af skoler, kommuner og landdistriktsbyer i Midt- og Vestjylland.
- At skabe erfaringsbaseret viden om projektets aktiviteter - og om hvordan aktiviteterne virker for deltagerne.
- At opnå større forståelse for projektets potentialer og udviklingsmuligheder.

Den overordnede hensigt med undersøgelsen er at kunne give nogle nye og praksisbaserede bud på, hvordan kunst under åben himmel kan sættes i spil, "så flere børn og unge får erfaring med og glæde af kulturelle aktiviteter" og "lyst til at engagere sig i kunst og kultur".¹ Dette efterspørges helt aktuelt i den gældende Kulturaftale for Region Midt- og Vestjylland, hvor det netop er et af tre prioriterede indsatsområder. Eftersom projektet SNAK med skulpturerne tager sit afsæt i landdistriktsbyernes eksisterende skulpturkunst og samarbejder med en mangfoldig vifte af skoler og kommuner, er det oplagt for kulturaftaleprojektet Gadens Kunst at følge projektet med henblik på at kunne indsamle og analysere viden, der både kan bidrage til at løfte dette indsatsområde i Kulturaftalen og til at indfri samme kulturaftales resultatmål for Gadens Kunst.²

¹ Citat fra "Kulturaftale 2021-24 mellem kulturministeren og Kulturregion Midt- og Vestjylland", s. 4

² Ibid., s. 6. Se resultatmål for kulturaftaleprojektet Gadens Kunst.

Gadens Kunst har derfor fulgt projektet SNAK med skulpturerne i forår og efterår 2023 i fire forskellige kommuner (Struer, Lemvig, Ikast-Brande og Ringkøbing-Skjern) og 11 byer (Hjerm, Asp, Hvidbjerg, Struer, Nørre Nisum, Harboøre, Nørre Snede, Engesvang, Tarm, Lem og Ådum) i Midt- og Vestjylland. På baggrund af analyse af de indsamlede data³ præsenterer rapporten her indsigter og anbefalinger fra denne undersøgelse og vidensopsamling. Ønsket er at rapporten kan fungere som konkret inspiration til at inddrage og reaktivere byrummets eksisterende kunstværker som en aktiv ressource i skole såvel som lokalsamfund og kommune. For som post.doc. ved Copenhagen Business School og KØS Museum for kunst i det offentlige rum Ditte Vilstrup Holm påpeger, kommer man fremover til at tænke meget mere i, 'hvordan man kan reaktivere de efterhånden mange værker, der findes derude i offentlige bygninger og natur- og byrum.'⁴ At projektet samtidigt taler ind i aktuelle diskussioner om 'bæredygtighed', 'reparation', 'omsorg'⁵, 'trivsel' og 'innovation', gør det desto mere relevant at følge projektet 'SNAK med skulpturerne'.

"I dag handler det mindre om at få finkulturen ud til folket, men mere om at skabe nogle interessante miljøer, og der er en opmærksomhed på, at kunstnerne kan komme med nogle kreative metoder og processer. Som samfund er man interesseret i innovation, i noget der er anderledes og man har en forestilling om, at kunsten kan noget særligt"

Ditte Vilstrup Holm, post.doc. ved CBS og KØS

Metode

Med afsæt i feltstudier og andet datamateriale analyseres *mødet* med aktiviteterne i projektet 'Snak med skulpturerne'. Undersøgelsens analytiske tilgang funderer sig på *nærvær*, *materialitet* og *krop*. Analysen anvender en *nærværstestisk* og *fænomenologisk* indfaldsvinkel til *væren-i-verden*, der bygger på Gumbrechts nærværsteori med inddragelse af Pallasmaas *multisensoriske* arkitekturteori og Merleau-Pontys *kropsfænomenologiske* tilgang. For at forstå grundlaget for udfoldelse af *fantasi* og *flow* inddrages Csikszentmihalyis flowteori og Tanggaards forskning i kreativitet. De teoretiske diskussioner og referencer vil dog være yderst minimerede i denne rapport og medtages kun i det omfang, de bidrager til at fremhæve og tydeliggøre pointer i denne erfaringsbaserede vidensopsamling.

³ Se samlet datagrundlag sidst i rapporten.

⁴ Ole Bak Jakobsen: "Når kunstnere i dag...", Artikel i *Kunsten Nu*, 21.02.24. [Tilgået 14.02.24].

⁵ Ibid.

Datagrundlag

Undersøgelsens kvalitative datagrundlag består af desk research, feltstudier med deltagerobservationer, samtaler og interviews, videooptagelser og lydfiler fra udvalgte forestillinger og workshops samt skrevne og tegnede noter og fra aktivitets- og deltagerobservationer. Sidst i denne rapport ses en oversigt over det samlede datamateriale. På baggrund af analysen fremstår især tre tydelige temaer, som rapporten uddyber og beskriver understøttet med udvalgte cases. Casene inddrages primært for at vise eksempler på, hvordan temaerne udfolder sig i praksis - i skole, lokalmiljø og kommune.

De tre temaer som rapporten fokuserer på er:

- Tema 1: Nærvær – At komme tilstede
- Tema 2: Gruppen – Et trygt fællesskab
- Tema 3: Leg, fantasi og frie fortællinger

Inden disse temaer kan foldes ud, er det nødvendigt at beskrive selve genstandsfeltet for undersøgelsen, nemlig projektet Snak med skulpturerne.

Om projektet SNAK med Skulpturerne

For at skabe en fælles reference følger her en kort beskrivelse af projektet SNAK med skulpturerne ved Foreningen Kunst ud til Folket. Først beskrives projektets formål, finansiering og organisering, dernæst beskrives projektets aktiviteter og til sidst beskrives arbejdet med projektets forankring gennem samarbejde og partnerskaber.

Projektets formål, finansiering og organisering

Ifølge vedtægterne for Foreningen Kunst ud til Folket er foreningens overordnede formål ”at hive kunst ned på jorden, så alle kan være med”⁶. Derfor laver de projekter, ”som inspirerer folk til at bruge egen deres fantasi, når de ser på kunst”⁷. Visionen er, at ved at skabe en mere ”umiddelbar og direkte adgang mellem kunsten og folket” muliggøres det, at ”vi i højere grad kan udnytte det potentiale kunst har for at styrke vores kreativitet og trivsel”⁸. Projektet SNAK med skulpturerne agerer dermed indenfor disse overordnede rammer. Mere specifikt er formålet for projektet SNAK med skulpturerne beskrevet således af Foreningen Kunst ud til Folket i deres ansøgning til Region Midtjyllands Kulturudviklingspulje (se boksen nedenfor):

Om projektet ”SNAK med Skulpturerne” i Region Midtjylland

”Formålet med dette projekt er at bruge den skulpturkunst – som står på gader og stræder i Region Midtjyllands landdistriktsbyer – til at styrke det lokale kulturliv for byernes børn. I samarbejde med 30 lokale skoler, 8 kommuner og 11 kulturinstitutioner på tværs af hele regionen vil vi udvikle nye løsninger til, hvordan man kan udnytte potentialerne i den udendørskunst, børnene i de mindre byer går forbi hver dag.

Skulpturerne er – med deres mærkelige former og tit spøjse placeringer i byerne – oplagte at stoppe op ved og begynde at digte historier om, og de kan på den måde give børn et dagligt fantasifuldt input i de byer, hvor der er langt til den mangfoldighed af kulturtilbud, man finder i de større byer.

Visionen er: 1) at synliggøre de lokale skulpturer i børnenes bevidsthed, så de begynder at se dem som reelle kulturtilbud. Og 2) at bruge dette til at udvikle nye koncepter og løsninger til, hvordan landdistrikternes skulpturkunst kan styrke børns kreative udfoldelsesmuligheder i de små bysamfund.”

Foreningen Kunst ud til Folket, ”Ansøgning til Kulturudviklingspuljen, Region Midtjylland”, 2022.

Både foreningens vedtægter og projektets formål viser altså, at Foreningen Kunst ud til Folket har noget på hjerte, der handler om kunst, fantasi, kreativitet og trivsel. Det fremgår endvidere, at SNAK med skulpturerne er tænkt som et demokratiserende og inkluderende projekt baseret på en nær og umiddelbar relation til udendørs skulpturkunst.

⁶ Citeret fra ”Vedtægter for foreningen Kunst ud til Folket”, (2021), § 3. Formål, s. 1.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

Projektet SNAK med skulpturerne er realiseret med økonomisk støtte fra puljer, fonde og de deltagende kommuner. Socialøkonomisk bygger projektet også på opbakning fra byernes foreninger og frivillige samt samarbejde med enkelte kultur- og undervisningsinstitutioner som f.eks. Struer Museum og VIA UC, Nørre Nissum. Det er gratis for skolerne at deltage i projektet. Inden projektets afvikling afholdes et motivations- og planlægningsmøde mellem Foreningen Kunst ud til Folket, den lokale skoles ledelse og en repræsentant for den involverede kommunes kulturafdeling. Mødet har til hensigt at sikre de organisatoriske rammer for projektets aktiviteter. Dette muliggør, at projektet kan medtænkes i skolens undervisningsplaner og skabe evt. værdi for lokalsamfundet og kommunen gennem samarbejde. Derudover inviteres skolens lærere til en workshop inden forløbet går i gang.⁹ Denne indledende lærerworkshop, der kan være på tværs af skoler og kommunegrænser, fungerer som forventningsafklaring mellem Foreningen Kunst ud til Folket og de deltagende skolelærere. Her fortæller Foreningen Kunst ud til Folket nærmere om projektets aktiviteter *Gadeteater*, *Workshop* og *Temadag*. Lærerne afprøver workshopmetoden på egen krop og får desuden konkret inspiration til temadagens udfoldelse. Med dette dialogiske forarbejde skaber foreningens aktører relationer til skolens lærere og samarbejdspartnere, hvilket funderer rummet for projektets koordinering og udvikling.

Projektets aktiviteter

Et besøg af projektet SNAK med skulpturerne er bygget op over et forløb på tre dage med henholdsvis gadeteater, workshop og temadag. Den første dag er *Gadeteater*, der både er tænkt som inspiration for fantasi og fortællelyst og som en åbner for kollektiv problemløsning, idet manuskriptet altid har en åben problemstilling, der inviterer til forskellige løsningsforslag. Dette betyder selvfølgelig også, at ikke to forestillinger er ens. Hver forestilling varer ca. 45 minutter pr. skoleårgang (0. - 6. klasse), og der gennemføres op til 6 forestillinger i skoletiden. Den første dag inviteres forældre, børn og byens borgere til en eftermiddagsforestilling, hvilket forankrer skoledagens oplevelse med gadeteateret i en udendørs fælles fritidsoplevelse for børn og voksne. Arrangementet foregår oftest i samarbejde med den lokale borgerforening eller andre lokale aktører, der gerne byder på kaffe, saft og andet undervejs. Eftermiddagens gadeteater skaber dermed også liv i byen. Med afsæt i oplevelsen med gadeteateret afholdes næste dag *Workshops* for de samme skolebørn. I mødet med de udendørs skulpturer trænes SNAK med skulpturerne fortællelyst-metode med en facilitator fra projektet med henblik på at befordre en legende udfoldelse af fantasi, fortællelyst og fællesskab. Den tredje dag er en *Temadag*, som skolen selv står for. I workshoppen integrerer SNAK med skulpturerne et oplæg til temadagen, som lærerne tilrettelægger på forhånd – oftest i dialog med SNAK med skulpturerne.

Senere i rapporten ser vi eksempler på, hvordan projektets aktiviteter udmønter sig i praksis.

⁹ Nærmere beskrivelse af forløbet kan findes på projektets hjemmeside: <https://kunsttilfolket.com/snak> [Tilgået 18.01.2024].

Projektets forankring og videre liv

Foreningen Kunst ud til Folket arbejder med projektets forankring og videre liv i flere spor, fx gennem temadagens produkter, netværksmøder, konferencer og en online-plattform for vidensdeling. Det helt grundlæggende udgangspunkt for dette arbejde er, at foreningen tilstræber at ”indgå tætte partnerskaber og samarbejder med de relevante kommuner, kulturinstitutioner og skoler”¹⁰, da de erfaringsmæssigt ser dette som en basal forudsætning for at kunne forankre projektets effekter også på den lidt længere bane. I afsnittet *Projektets forankring og videre liv* ser rapporten nærmere på projektets konkrete forankringstiltag og effekten af disse.

KUNST ud til FOLKET *temadag* **SNAK med skulpturerne**

– og du er inviteret!

Den 28. november kl. 17.00 afholder vi konferencen om SNAK med skulpturer omgivet af de oplevelser, vi har mødt sammen med jer og vores elever.

Til konferencen vil du møde nogle af de andre lærere, der også har deltaget i projekten, og som også er blevet vist at skulptur børns fortælling og mundtlig historie i skolen. Du kan også møde historikeren Lene fra Gudrun Husum, der har brugt 12 månedige SNAK-foreløb i 2021, og som vil fortælle om sine erfaringer af elevernes engagement og deltagelse i projektet.

Vi håber, at du kommer – for selv om du er inviteret, så vil det være en glæde at se dig i mødet, og måske kan vi endda møde dig og dine elever.

PROGRAM

Oplæg | Elevernes engagement
Måske i løbet af projektet har du set de skulpturer, som eleverne har lavet, og som de har brugt til at fortælle om deres egne historier. I oplægget vil jeg fortælle om elevernes engagement i projektet og om deres erfaringer.

Oplæg | Skolernes engagement i lokalsamfundet
Jeg vil dele mine erfaringer med skulpturerne i skolen og i lokalsamfundet. Jeg vil fortælle om skolens engagement i projektet og om skolens erfaringer med at arbejde med skulpturerne i skolen og i lokalsamfundet.

Forplejning | Aftensmad, kaffe, the og kage
Der er selvfølgelig aftensmad, kaffe, the og kage.

Workshop | Få redskaber og inspiration til din undervisning!
Kunsten at fortælle historier og udvikle elevernes evner til at fortælle om deres egne historier er en vigtig del af undervisningen. I workshoppen vil jeg dele mine erfaringer med at arbejde med skulpturerne i skolen og i lokalsamfundet, og jeg vil give dig nogle redskaber og inspiration til din undervisning.

Dato: Tirsdag d. 28. november kl. 17.00-20.30, åbent åbent kl. 18.30

Adresse: Søgaardsgade 1, University College Sjælland, Søgaardsgade 1, 4700 Slagelse

Forplejning: Vi sørger for aftensmad, kaffe, the og kage.

Tilmelding: Send en mail til konferencen@kunsttilfolket.dk

Det er gratis at deltage!

SNAK med tingene på STRUER MUSEUM

10. juni 2023 kl. 12:00 og kl. 14:00

Struer Museum har brug for børnenes hjælp! Museet har nogle gamle ting, som trænger til nye og gode historier – og der er børnene i Struer kommune jo eksperter!

Så kom ind på Struer Museum tirsdag d. 10. juni kl. 12:00 og kl. 14:00, hvor Historiefortæller Søren Hjalstrom fra 'SNAK med skulpturerne' deler sine historier sammen med jeres børn – det er svært, så kan det være brug for hjælp!

Jeres historier bliver indspillet som lydoptagelse, og de kan efterfølgende opføres i udstillingen 'Rubenhammet' (en bogstavet serie).

Der er gratis entré til museet for børn og familier, som deltager i workshoppen – varighed ca. 1 time.

Vi glæder os til at se jer!

K: FARCH **KUNST ud til FOLKET** **STRUER MUSEUM**

¹⁰ Foreningen Kunst ud til Folket, om 'Projektets baggrund' i "Ansøgning til Kulturudviklingspuljen, Region Midtjylland", 2022.

2. SNAK med Skulpturerne – Undersøgelsens resultater

På baggrund af analysen fremstår især tre tydelige temaer, som rapporten uddyber og diskuterer i dette kapitel. Hvert temaerne understøttes med en udvalgt case for at eksemplificere og konkretisere, hvordan temaet kan udfolde sig i praksis - i skole, lokalmiljø og kommune. De tre temaer som rapporten fokuserer på er som tidligere nævnt Tema 1: 'Nærvær – At komme tilstede', Tema 2: 'Gruppen – Et trygt fællesskab' og Tema 3: 'Leg, fantasi og frie fortællinger'. Kapitlet her er struktureret efter disse tre temaer, som selvfølgelig også indbyrdes relaterer sig hinanden.

Tema 1: Nærvær – At komme tilstede

Hele dette afsnit udfolder rapportens første tema, der har til formål at undersøge, hvordan der kan opstå en oplevelse af nærvær i mødet med skulpturen gennem gadeteateret. For at etablere et forståelsesmæssigt fundament for analysens anvendte *nærværsbegreb* og hvordan oplevelsen af nærvær umiddelbart er forbundet til sanserne, diskuteres dette først med afsæt i Gumbrechts nærværsteori. For at eksemplificere hvordan Foreningen Kunst ud til Folket i praksis arbejder med at skabe en erfaring af nærvær, inddrages dernæst en case fra SNAK med skulpturenes *Gadeteater* i Tarm, Ringkøbing-Skjern Kommune.

I *Production of Presence – What Meaning Cannot Convey*¹¹ tager den tysk-amerikanske litterat og nærværs-teoretiker Hans Ulrich Gumbrecht (f. 1948) afsæt i en fænomenologisk indfaldsvinkel til nærværsbegrebet, som primært knyttes til en rumlig forbindelse med omverdenen fremfor en temporal¹². Da Gumbrecht anser det sensoriske som eneste mulige kilde til erfaring af *nærvær*¹³ – og da det sensoriske er bundet til kroppen – betyder det derfor også, at *kroppen* er en fundamental indgangsvinkel til erfaringen af nærvær. Nærværet udspringer altså af 'at forbinde sig sanseligt' med hinanden og tingene i rummet. Undersøgelsen peger på, at SNAK med skulpturerne grundlæggende er funderet i denne tilgang til mødet med skulpturen/kunstværket, hvilket derfor understøtter en grundstemning af åbent rumligt nærvær. Ved også at inddrage rummet omkring skulpturen (fx lygtepæle, træer, belægning, en forbipasserende knallert) skabes en mere udstrakt rumlig forbindelse til de fysiske omgivelser og med dette en helt umiddelbar erfaring af, at vi er indlejret i miljøet (*væren-i-verden*).

Gumbrecht mener desuden, at menings- og fortolkningsarbejde er så indlejret i vores kulturelle vaner, at vi oftest helt glemmer muligheden for denne nærværsbaserede relation til verden.¹⁴

¹¹ Gumbrecht, Hans Ulrich: *Production of Presence: What meaning cannot convey* (Stanford: Stanford University Press 2004).

¹² Ibid., s. xiii.

¹³ Gumbrecht s. xv.

¹⁴ Gumbrecht 2004, s. xiv-xv.

Dermed indskriver Gumbrecht sig i forlængelse af den tyske filosof Martin Heideggers (1889-1976) begreb *væren-i-verden*, der gør op med den kartesianske subjekt/objekt dikotomi til fordel for en kropsfunderet og rumlig forbindelse til 'tingene'. Nærværsteorien (*presence theory*) anses som en del af *materialitetsstudierne*¹⁵ og beskriver "hvordan materialiteter, rum og kroppe kan være aktive deltagere i vores oplevelser, sansninger, handlinger og erindringer."¹⁶

Netop her tager SNAK med skulpturerne da også sit afsæt og arbejder med en nærværsbaseret tilgang til kunsten. Som Kunst ud til Folket selv skriver: "Vores mål er at skabe et helt nyt kollektivt kunstsyn, hvor børn og voksne i hele landet får et mere nært og umiddelbart forhold til kunst."¹⁷ Sagt med andre ord, så arbejder SNAK med skulpturerne med at skabe en mere direkte kropsfunderet, sensorisk og rumlig forbindelse til 'tingene' (her skulpturen, rummet, hinanden) fremfor at anvende en mere klassisk kropsløs og mental kunsthistorisk tilgang, hvor man fortolker og udleder mening fra kunstværket. Denne tilgang er helt i tråd med den amerikanske forfatter og kritiker Susan Sontags legendariske essay *Against Interpretation*¹⁸ fra 1964, hvor hun tager afstand fra fortolkning af kunstværket som meningsdannelse til fordel for en direkte sanset kunstoplevelse. Sontag skriver nemlig: "*Det, der er vigtigt nu, er at genvinde vores sanser. Vi skal lære at se mere, at høre mere, at føle mere.*"¹⁹ Og sammen med Foreningen Kunst ud til Folket kunne vi tilføje: "*at bruge vores fantasi mere.*" Hermed er scenen er sat.

¹⁵ Damsholt, Tine, Dorthe Gert Simonsen og Camilla Mordhorst (red): *Materialiseringer – Nye perspektiver på materialitet og kulturanalyse* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 2014/2009), p. 19.

¹⁶ Ibid. p. 20.

¹⁷ Vedtægter for foreningen Kunst ud til Folket (2021), § 3. Formål, s. 1.

¹⁸ Sontag, Susan: "Against Interpretation" in *Against Interpretation and Other Essays* (London: Penguin Classics 2009/1966), s. 3-14. [Egen oversættelse].

¹⁹ Ibid. s. 14.1

➤ Case: Gadeteater i Tarm, Ringkøbing-Skjern Kommune

Denne case fra Tarm eksemplificerer, hvordan SNAK med skulpturerne indledningsvist etablerer et fælles nærværende rum med udgangspunkt i at forbinde sig sanseligt med skulpturen.

Hvad er processen?

Med afsæt i børnenes undersøgelse af bronzeskulpturens fysiske struktur og materialitet, der tydeligt viser spor af små klatter, der ligner ler, jord, mudder og figurenes kropsholdning og indbyrdes relation starter historien. Den multisensorisk maskine, der kan opfatte hvad skulpturerne siger, kobles til skulpturen med hjælp fra nogle af børnene. Børnene vælger at starte med det mindste barn, der hviler på ryggen af moderen. Spændingen opbygges: Kan man faktisk snakke med skulpturen?? Da der kommer kontakt til den mindste, høres der høje snorkelyde, hvilket straks udløser et stort fælles grin hos alle deltagerne, både børn og voksne. Som med et trylleslag samles børnenes nærvær og opmærksomhed i et åbent feltlignende rum. Den lille sover – og er ikke spor tilfreds med at blive vækket af børnene. Nu starter historien.

Hvad er historien?

Skulpturen er tre muddermennesker, der er steget op fra undergrunden på den elevatorlignende sokkel: En mor og hendes 2 børn, en større dreng og et mindre barn, som hun bærer på ryggen. Sønnen skal gå over til hækken (den faktiske hæk) for at blive et menneske. For at nå over til hækken, skal han træde på fliserne (de faktiske fliser). Dilemmaet er, at de fliser som drengen træder på, vil afgøre, om han bliver god eller ond. Fordi der er en risiko for, at han bliver ond, tør moren ikke slippe sin dreng ud på fliserne. Nu skal børnene hjælpe moren og drengen.

Hvad sker der?

Børnene er dybt engagerede i at løse dilemmaet, og der opstår - især hos de mindste klasser - en nærmest knitrende spænding med stor parathed til at hjælpe drengen og hans mor. At gadeteateret aktiverer indlevelse, empati og fællesskab, peger følgende citat på: *Skulptur-drengen*: ”Så går jeg MIN vej”. ”NEEEJ” – råber børnene højt i kor. ”Så bliver du ond”. *Skulptur-drengen*: ”Hvad nu hvis jeg gerne vil være ond?” Et barn udbryder med klar stemme: ”Så er du et *dårligt* menneske!!”

FAKTA

Hvad:	Gadeteater og Workshop i Tarm
Skulptur:	”Mor med to børn” af Hanne Varming (1980) Torvet v/ Stationsvej, 6880 Tarm
Hvornår:	22. – 23. august 2023
Hvem:	Elever fra Tarm Skole, 0.-6. klasse
Antal børn:	297 børn i alderen 5-12 år

<https://kunstudtilfolket.com/tarm>

”Vi havde forældremøde i går. Så spurgte vi lidt til, om de [børnene] havde snakket om det [gadeteateret]? Og de havde snakket helt **VILDT** om det, da de kom hjem! Og der var nogle, der var **MEGET** sure over, at det ikke kunne lade sig gøre at komme med til [eftermiddagsforestillingen] **KLOKKEN 16**. Så de er gået helt vildt op i det. Det er bare super!”

Tarm, to lærere for 0. og 1. klasse, Tarm skole

Tema 2: Gruppen – Et trygt fællesskab

I dette afsnit fokuseres på rapportens andet tema, der har til formål at undersøge, hvordan der kan opstå en oplevelse af *fællesskab*, *samhørighed* og *indlevelse* i det faciliterede møde med skulpturen.

For at have et udgangspunkt og et fundament, hvorfra både fantasien og legen kan blomstre, arbejder projektet SNAK med skulpturerne bevidst med at etablere et tillidsfuldt og trygt rum med plads til undringssamtaler, samskabelse og sambestemmelse.²⁰ Derfor tages børnenes handlings- og løsningsforslag alvorligt i både gadeteatrets improvisationsdel og under workshops. For som SNAK med skulpturerne projektleder forklarer det: ”Det at møde børnene lige der, hvor de er, og spejle det, som de foreslår, ved gentagelse og anerkendelse, er en vigtig del af at skabe et trygt rum. Samtidigt får man alle med, for alle kan *høre*, hvad der er blevet sagt.”²¹ Her ligger der faktisk en vigtig pointe. Den danske, læge, hjerneforsker og adjungeret professor Kjeld Fredens (f. 1945) argumenterer nemlig for, at ”høresansen er vores sociale sans”²². Ved at *høre* sammen skabes et tilhørsforhold, en følelse af at høre til.²³

Med forskellige narrative greb skaber SNAK med skulpturerne hurtigt en alliance mellem selve skulpturen og børnene, gerne imod ’den dumme voksne’, hvor børnene bliver ’de kloge’, der kan komme med idéer og løsningsforslag. Humor, leg og teater initierer en relationel proces, der skaber fællesskabet. For når ”man indgår i samspil, forbindes man via hinandens emotionelle verden. Man afstemmer sig følelsesmæssigt med hinanden, og igennem denne kontakt får man indflydelse på hinanden. Affektiv afstemning og bekræftelse er en del af det at blive anerkendt og set.”²⁴ Fredens gør opmærksom på, at de unge ofte er alene (hver for sig), når de er sammen på de teknologiske medier, der primært er båret af synssansen, hvilket altså ikke understøtter tilhørsforholdet og følelsen af samhørighed. Fredens argumenterer for, at dette netop udfordrer fællesskabet og at resultatet dybest set er, at empatien falder.²⁵

Gadeteatret understøtter samspillet i gruppen og mellem gruppen og teatrets andre aktører med inddragelse af fx Søren Mølstrøms figur, skuespillerens besjæling af skulpturen og de elementer fra omgivelserne, der løbende inddrages i historien. At samspillet foregår i det nuværende øjeblik i en levende dialog inviterer dermed til en oplevelse af fællesskab. Mødet med den besjælede skulptur inviterer således til indlevelse i skulpturens (teaterets) store følelser som glæde og smerte, og denne indlevelse er dybest set også grundlaget for empati. Faktisk behøver man bare at være tilstede for at blive grebet af en følelse af samhørighed. Rummet er skabt.

²⁰ Ifølge feltstudier og understøttende data fra kvalitativt interview med SNAKs projektleder.

²¹ Citat fra bilateralt interview med SNAK med skulpturerne projektleder.

²² Fredens, Kjeld: *Læring med kroppen forrest* (Hans Reitzels Forlag 2018), s. 128.

²³ Ibid.

²⁴ Stubberup, Michael: *Social Bæredygtighed* (SYNerGAIA Vision 2019), s. 87.

²⁵ Fredens, Kjeld: *Læring med kroppen forrest* (Hans Reitzels Forlag 2018), s. 128.

Case: Gadeteater i Engesvang, Ikast-Brande Kommune

Denne case fra Engesvang har til hensigt at vise, hvordan gadeteateret arbejder med at initiere en oplevelse af fællesskab, samhørighed og indlevelse.

Hvad er processen?

Den multisensoriske maskine kobles med børnenes hjælp til isfuglen, en figur i det store gavlmaleri. Den professionelle skuespiller, der sidder hemmeligt og usynligt i maskinen, lægger krop og sjæl til isfuglen, der nu træder tydeligt i karakter. Fuglen allierer sig straks med børnene, så de sammen kan lære den voksne (Søren Mølstrøm), hvordan man udtaler ordene efter fuglens anvisninger. Den er børnene helt med på, og deres stemmer lyder højlige i kor. Stemmer og høreelse er kropsligt forankret i den enkelte og i gruppen, hvilket skaber en fælles klangbund, der understøtter følelsen af at høre til. Da fuglen tilmed kalder den voksnes hår for "garn og fuglerede" og tiltaler ham "Fister Fuglerede" styrkes fællesskabet med humor og latter. Herfra folder historien sig videre ud og handlingerne begynder at tage fart.

Hvad er historien?

Det viser sig at gavlmaleriet er en del af et stort spil, med analogi til computerspil, med forskellige baner og niveauer. De forskellige ting i rummet og på maleriet skal gennemføre hele spillet for at komme i himmelen. De har åbenbart før været mennesker, der er døde, fx har isfuglen været bager. Spillet er blevet afbrudt af den voksnes og børnenes indblanding. Opgaven er derfor at finde ud af, hvordan spillet genstartes, så fuglen og andre kan gennemføre og komme i himmelen.

Hvad sker der?

Hele byrummet foran Verdensmålgavlen inddrages i opgaven med at genstarte spillet. Byrummet er samtidig en del af spillet, som alle de tilstedeværende også befinder sig midt i. Flere af forestillingerne befordrer en høj grad af næsten koreograferet fælles kropslig aktivitet i interaktion med omgivelserne (leg), der indgår i løsning af opgaven. Da det med børnenes hjælp endelig lykkes for fuglen at gennemføre spillet og komme i himmelen, skifter børnene med et fra stillesiddende og spændt lytten til begejstrede jubelråb og sejrscans på stedet.

FAKTA

Hvad:	Gadeteater og Workshop i Engesvang
Kunstværk:	Verdensmålgavlen i Engesvang: "Vi er et levende sammen" af Mette Pryds Helle og Vibe Bredahl (2022)
Hvor:	Ved Engesvang Hallen, Dybdalsvej 3, 7442 Engesvang
Hvornår:	10.- 11. oktober 2023
Hvem:	Elever på Engesvang Skole, 0.-6. klasse
Antal børn:	133 børn i alderen 5-12 år

<https://kunsttilfolket.com/engesvang> og 17gavle.dk

Tema 3: Leg, fantasi og frie fortællinger

Det er en grundlæggende forudsætning for Foreningen Kunst ud til Folket og projektet SNAK med skulpturerne, at fantasien er iboende hos både børn og voksne, at den er som en muskel, der kan trænes – og alle kan (gen-)opdage det. Dette er i overensstemmelse med den danske forsker og professor i kreative læreprocesser Lene Tanggaard (f. 1973), der argumenterer for, at der ”skal skabes rum til, at opfindsomheden kan vokse frem og trives.”²⁶ For som Tanggaard pointerer: ”Vi kan nemlig ikke regne med, at opfindsomheden vil blomstre af sig selv.”²⁷ Tanggaard understreger endvidere, at ”vi i Danmark skal blive bedre til at opfinde. For nej, vi kan ikke leve af viden alene. Vi skal udvikle og producere nye ting.”²⁸ Her spiller fantasi, kreativitet, skaberglæde, nytænkning og opfindsomhed afgørende rolle som forudsætning for at kunne skabe nye opfindelser – *innovation*, som det også kaldes²⁹.

I mødet med SNAK med skulpturerne improvisatoriske gadeteater er det umiddelbart indlysende, at fantasiens kilder flyder rigt hos både Søren Mølstrøm som manuskriptforfatter, musiker og performer samt hos den skuespiller, der ligger stemme, krop, lyde og lydhørhed til skulpturen. Men hvordan ser det egentlig ud for projektets deltagere? Hvordan skabes der mon rum og grobund for at fantasi og opfindsomhed kan folde sig ud her?

Den faglige evalueringsrapport for Kulturministeriets 2-årige initiativ *Grib Engagementet* har samlet erfaringer sammen fra 42 kommuner og 27 modelforsøg med fokus på at flere børn og unge får adgang og lyst til at deltage i kunstneriske aktiviteter. Rapporten har derfor en række anbefalinger til, hvordan børn og unges kunstneriske udfoldelse bedst kan understøttes. Udover udfordringen med den *geografiske tilgængelig*, som projektet SNAK med skulpturerne løser ved at tage udgangspunkt i de lokale skulpturer og skolens nærmiljø, peger rapporten på vigtigheden af faktorer som det *sociale fællesskab*, muligheden for *reel deltagelse* i de kunstneriske aktiviteter og på *facilitatorrollens* betydning. Hvad angår betydningen af det *sociale fællesskab*, er erfaringerne fra Grib Engagementet, at ”deltagernes mulighed for at indgå i positive relationer til hinanden også er en fundamental forudsætning for adgang og deltagelse”³⁰. Dette vil sige, at ”motivationen for at deltage er lige så knyttet til det sociale fællesskab, der udøver aktiviteterne, som til aktiviteterne selv.” Forrige afsnit *Tema 2: Gruppen – Et trygt fællesskab* har netop fokus på, hvordan projektet SNAK med skulpturerne arbejder med at etablere det sociale fællesskab samt betydningen af dette.

²⁶ Tanggaard, Lene: *Opfindsomhed* (High Performance Institute og Gyldendal Business 2014), s. 34.

²⁷ Tanggaard, Lene: *Opfindsomhed* (High Performance Institute og Gyldendal Business 2014), s. 35.

²⁸ Tanggaard, Lene: *Opfindsomhed* (High Performance Institute og Gyldendal Business 2014), s. 9.

²⁹ *Ibid.*, s. 8.

³⁰ Grib, s. 103.

For at undersøge hvordan børn og unge får mulighed for *reel deltagelse* i de kunstneriske aktiviteter, anvender Kim Boeskov, ph.d. og evaluator af 'Grib Engagementet', Rytmask Musikkonservatorium, *Roger Harts deltagelsesstige*³¹. Det er en analytisk model, der både kan anvendes til begrebsafklaring og som værktøj og analyseredskab i forhold til bevidstgørelse af deltagelsesaspektet³². Derfor er modellen også relevant i denne sammenhæng. Nedenfor ses en model over Harts deltagelsesstige.

Roger Harts deltagelsesstige		
Trin 8	Børneinitiativ, beslutninger i fællesskab mellem børn og voksne	Børn tager initiativ, starter projekter, inviterer voksne.
Trin 7	Børneinitiativ og beslutninger	Børn tager initiativ og har beslutningskompetence. Voksne står til rådighed.
Trin 6	Vokseninitiativ, beslutninger i fællesskab mellem voksne og børn	Voksne tager initiativ, men børn er med i alle faser og er med til at træffe beslutninger.
Trin 5	Konsulteret og informeret	Projekter designes og udføres af voksne, men børn er konsulteret, de har fuld indsigt i processen, og deres synspunkter tages alvorligt.
Trin 4	Udpeget og informeret	Voksne inviterer børn til at medvirke i en bestemt anledning, informerer dem om hvorfor og på hvilke præmisser.
Trin 3	Symbolisk deltagelse (tokenisme)	Børn bliver spurgt til deres synspunkter på et bestemt emne. De har ingen eller ringe mulighed for at påvirke måden, de kan udtrykke sig på.
Trin 2	Dekoration	Børn deltager, men forstår ikke, hvad det drejer sig om.
Trin 1	Manipulation	Børn siger og gør det, som de voksne foreslår/fortæller dem.

Figur: Roger Harts deltagelsesstige.³³

Som det fremgår af modellen er de tre nederste trin på deltagelsesstigen en form for ikke-deltagelse. På trin 4 og 5 inviteres børn til deltagelse indenfor bestemte rammer, der er defineret af de voksne. Først på trin 6-8 er der tale om *reel deltagelse*.

³¹ Boeskov, s. 104.

³² Ibid. s. 105.

³³ Ibid., s. 104.

Boeskov pointerer, at modellens hierarkisering af deltagelse ”ikke er et mål for kvaliteten af aktiviteter med børn og unge.”³⁴ Modellen kan bruges til tilrettelæggelse af de kunstneriske aktiviteter, så der skabes *mulighed* for deltagelse.

SNAK med skulpturenes gadeteater starter da også på de nederste trin af deltagelsesstigen, hvor scenen, rummet, det sociale fællesskab og fortællingens univers grundlægges. Med gadeteaterets immersive og dialogiske tilgang til ’publikum’ skabes grundlaget for undervejs at kunne bevæge sig højere op af deltagerstigen. SNAK med skulpturerne inviterer til deltagelse og samskaben fx med gadeteaterets åbne manuskript, hvor fortællingen udvikles og fortsættes af de deltagende skolebørn samt via workshops og den produktskabende temadag.

For at lykkedes med at skabe aktiviteter på trin 6-8 på er erfaringen fra Grib Engagementet ifølge Boeskov, at ”de voksne har forstået sig selv mere som facilitatorer end som undervisere.”³⁵ Dette peger altså på, at selve *facilitatorrollen* er af afgørende betydning for at skabe mulighed for at kunne bevæge sig højere op på deltagerstigen og skabe *reel deltagelse* i de kunstneriske aktiviteter. Med deltagelsesbegrebet sættes der også, som Boeskov skriver, ”fokus på kunstneriske aktiviteter demokratiske potentiale, hvor børn og unge bliver medskabere af deres sociale og kulturelle virkelighed og får muligheder for at opleve, udtrykke sig og handle i fællesskab med andre.”³⁶ Hvordan SNAK med skulpturerne faciliterer de kunstneriske aktiviteter, så der skabes grobund for at fantasi og opfindsomhed kan folde sig ud hos de deltagende børn og unge eksemplificeres i en case i næste afsnit. For der er faktisk mening i ’galskaben’.

Om Facilitatorrollen

”I den forbindelse kan det være en barriere, hvis de voksne er for fokuserede på bestemte måder at deltage på eller ’rigtige’ måder at gøre ting på og derfor ikke anerkender deltagernes forsøg på at tage initiativ.”

Boeskov, *Grib Engagementet*, s. 106

Trin 6-8 på deltagerstigen er kendetegnet af, at beslutninger træffes af børn eller af børn og voksne i fællesskab. Dermed har børnene reel indflydelse på de kunstneriske aktiviteter og er medskabere af disse. Netop derfor arbejder SNAK med skulpturerne med et åbent manuskript – en historie uden slutning, en historie, der ender midt i et dilemma eller en konflikt/problemstilling, der skal løses.

³⁴ Boeskov, s. 104.

³⁵ Boeskov, Kim: *Grib Engagementet*, s. 106.

³⁶ Boeskov, s. 103

Hvordan historien udvikler sig er derfor forskelligt fra forestilling til forestilling. Det kommer helt an på skolebørnenes fantasi og indlevelse i skulpturen og historien. Og på facilitatoren. Det samme gør sig gældende for de workshops, som SNAK med skulpturerne afholder med skolebørnene. Her er der intet manuskript på forhånd og historien skabes primært af børnene i fællesskab – faciliteret af den voksne fagperson (skuespiller, dramaturg, musiker-performer og historiefortæller).

Mere om Facilitatorrollen

”På den ene side er det facilitatorens opgave at skabe et trygt rum, der indbyder alle til at deltage i de kunstneriske aktiviteter, og hvor der er tilpas med strukturel energi til, at en kreativ proces kan startes. Strukturen og rammerne skal muliggøre, at noget kan ske. Samtidig skal denne proces være så fri og ubundet af struktur, at deltagerne sammen kan lege og eksperimentere med ideer, relationer og identiteter, og uden at der er et bestemt slutmål, der er udtænkt på forhånd af facilitatoren. Den pædagogiske opgave består således i at skabe tilstrækkeligt med tryghed og struktur for, at *noget* kan ske, men samtidig gøre processen så åben, at det primært er deltagerne, der bestemmer, *hvad* der skal ske.”

Boeskov, *Grib Engagementet*, s. 107

➤ Case: Workshop i Hvidbjerg, Struer Kommune

Hensigten med denne case fra Hvidbjerg er at vise, hvordan projektet SNAK med skulpturerne arbejder med at skabe rum for leg, fantasi og frie fortællinger.

Hvad er processen?

Foran den skulptur, der spillede hovedrollen i gårsdagens gadeteater, nemlig "Kulturspiren" af Hans Felthaus alias "Søløven Henning med en *huuud* af sølv", faciliterer workshop-holderen Søren Mølstrøm en fælles genfortælling af historien og dilemmaets løsninger fra i går sammen med børnene. Oplevelser og følelser deles og gruppen samler sig undervejs i den fælles erfaring. Pludseligt slippes hele historien, som det den er: Nemlig en opdigtet historie. Opgaven for børnene er nu at lave en helt ny historie, som de selv finder på. De opfordres til at digte en skør historie og hjælpes på vej ved åbne spørgsmål om skulpturen og de omgivelser, den er indlejret i. Metoden er enkel: "Kig på skulpturen – eller på skulpturens enkelte dele og fortæl, hvad I synes, det ligner? Det må meget gerne være mærkeligt eller lidt skørt". Dette skaber et fantasibefordrende idéværksted, hvor de forskellige idéer afprøves indtil udgangspunktet for historien fastlægges. Derefter vokser historien med inddragelse af flere elementer fra byrummet og faciliterende spørgsmål som fx: "Hvis det her er en magisk flamme, hvad er så det her? Hvad sker der?"

Hvad er historien?

Kort fortalt handler historien om en magisk flamme, der er fanget i et lavahav. Børnene vil redde den magiske flamme ved at sætte stole ud i lavaen, så flammen har noget at gå på og kan komme i sikkerhed uden at røre den flydende og brændende lava. Dette skal selvfølgelig ske, uden at børnene selv kommer i berøring med lavaen.

Hvad sker der?

Historien udfolder sig som en fælles fantasifyldt leg, det sker næsten af sig selv og alle ser ud til at være optagede af legen. Det skaber en atmosfære af *flow* og kollektiv samskabelse.

FAKTA

Hvad:	Gadeteater og Workshop i Hvidbjerg
Skulptur:	"Kulturspiren" af Hans Felthaus (2012)
Hvor:	Midtpunktet Thyholm, Hvidbjerg, 7790 Thyholm
Hvornår:	9. - 10. maj 2023
Hvem:	Elever på Thyholm Skole, 0.-6. klasse
Antal børn:	186 børn i alderen 5-12 år

<https://kunsttilfolket.com/hvidbjerg>

”Det er da vigtigt, at kunne fortælle en god historie. Det er også sådan en evne, man skal huske at holde vedlige. Ellers kan du ikke blive ved med at fortælle den gode historie.”

Nørre Snede, Mand, 56 år

Opfindsomhed

”Som basal kategori ligger eksperimenter, leg og fuskeri tæt på den pragmatiske grundantagelse om at opfindsomhed handler om at forholde sig nysgerrigt og undersøgende i situationer, der kræver, at vi handler – computeren virker ikke, vi kan ikke nå bananen – og at vi handler på nye måder.”

Citat af Lene Tanggaard, *Opfindsomhed*, s. 43

Mere om opfindsomhed...

”Så pointen er, at det er essentielt at tilskynde vilde ideer, tillade eksperimenter og fejlskud, at bygge videre på andres ideer og at sørge for at have mange af dem. I sit arbejde med at udvikle en innovationsteori opdagede Hamel, at innovatører ikke nødvendigvis er superskarpe eller kunstnerisk begavede, men at de har udviklet en slags rutine med at se verden som et hav af muligheder.”

Citat af Lene Tanggaard: *Opfindsomhed*, s. 38

3. Projektets forankring og fortsatte liv

I dette afsnit ser rapporten nærmere på projektets konkrete forankringstiltag og effekten af disse. Foreningen Kunst ud til Folket arbejder som tidligere nævnt flerstrengt og mangfoldigt med projektets forankring og fortsatte liv. Forankringen funderes i partnerskaber og samarbejder med relevante lokale aktører, da foreningens erfaring er, at dette er givende og nødvendigt for at kunne forankre SNAK med skulptureernes fantasiskabende effekter på både den korte og den lange bane.

Her følger en kort oversigt med eksempler på projektets konkrete forankringstiltag:

- **Projektets aktiviteter:** Der er implicit indbygget forankring i aktiviteterernes forløb, idet gadeteateret følges op med, at skolebørnene lærer SNAK med skulpturenes 'fortællelyst-metode' i næste dags workshops. Sammen med lærerne udfoldes og forankres metoden yderligere i den produktskabende temadag, der sætter også sine spor i lokalsamfundet på forskellig vis, fx som skulpturvandring med børnenes lydfortællinger via QR-koder, udstillinger, videoer mv. (konkrete eksempler udfoldes senere i rapporten).
- **Samtaleark:** Projektet har udviklet en version 1.0 af refleksionsspørgsmål til inspiration for lærernes evt. samtale med eleverne *efter* gadeteater-forestillingen³⁷. Teateret åbner ofte op for mere komplekse problemstillinger, etiske dilemmaer og til tider lidt uhyggelige temaer, der kan kalde på efterfølgende samtale og refleksion i klassen. Anbefalingen er derfor, at der afsættes lidt rum og tid til at forholde sig mere bevidst til det oplevede gadeteater og de valg, som børnene traf undervejs som medskabere af historien.
- **Konference:** Foreningen Kunst ud til Folket anvender konferenceformen til at dele og forankre projektets erfaringer. I november 2023 afholdtes konferencen "Fantasi og fortællelyst i folkeskolen" i samarbejde med VIA UC, Nørre Nissum. Her blev projektets potentialer og effekt belyst fra forskellige aktørers side, hvilket resulterede i levende og engageret dialog og udveksling af erfaringer. Med afsæt i dette blev der taget initiativ til at udforme nogle fælles anbefalinger til Trivselskommissionen, hvilket der arbejdes videre med i skrivende stund.
- **Netværk:** Alle deltagende lærere og kulturaktører inviteres til at deltage i Kunst ud til Folkets netværk. Netværket afholder ca. 4 møder årligt og fungerer som et fagligt interessefællesskab med fokus på at styrke børns fantasi, fortællelyst og leg i hverdagen. Netværket skaber således rum for erfaringsdeling, dialog og gensidig inspiration på tværs af byer, kommuner og regioner. Møderne har forskellige tematiske omdrejningspunkter, eksempelvis 'børns leg og trivsel i landdistrikterne'.³⁸

³⁷ Se bilag xx**

³⁸ Netværksmødet om børns leg og trivsel i landdistrikterne blev afholdt 07.02.2024. Her blev der bl.a. arbejdet videre med at udfolde og diskutere konferencens anbefalinger til Trivselskommissionen.

-
- **Kunstnerisk arbejdsproces:** Skønt hele projektet er stramt struktureret i sin rammesætning (hvilket er nødvendigt, når så mange skoler, skoleklasser og andre kulturaktører skal opleve gadeteateret på bestemte tidspunkter osv.), kan selve arbejdsformen for Foreningen Kunst ud til Folket bedst beskrives som værende en kunstnerisk arbejdsform. Som karakteristisk for kunstneriske arbejdsprocesser holdes 'tingene' åbne og undersøgende undervejs. Ifølge denne undersøgelses iagttagelser ligger der en pointe i dette, da den kunstneriske arbejdsproces netop anses som selve kimen til projektets styrke og udviklingspotentialer. For med den kunstneriske arbejdsproces er projektet også nysgerrigt og selvreflekterende undervejs, hvilket betyder at læring og indsigter opsamles og implementeres løbende. Dette bliver således en driver for projektets fortsatte liv, udvikling og forankring – på baggrund af *faktiske* erfaringer.³⁹
 - **Online portal:** Projektet SNAK med skulpturerne formidles bredt på hjemmesiden for Foreningen Kunst ud til Folket⁴⁰, hvor der bl.a. er undervisningsmateriale, videoer, vidensdeling og forskellige cases fra de enkelte samarbejdsbyer.⁴¹ Her kan der argumenteres for, at der ligger et større udviklingspotentiale, da materialet er rigt og mangfoldigt – og også lidt svært at finde. Anbefalingen fra denne undersøgelse er, at materialet på sigt samles sammen og publiceres i en form for undervisnings-/inspirationsmateriale, da det kunne bidrage yderligere til at de enkelte kommuner, byer og skoler kan inspirere hinanden på tværs og 'fortsætte legen på egen hånd' efter et besøg af SNAK med skulpturerne.
 - **Eksterne rapporter:** Foreningen Kunst ud til Folket søger via længerevarende samarbejder 'det eksterne blik', der kan fungere som erfaringsbaseret vidensopsamling for projektet på tværs af aktører, byer, kommuner og regioner.

Som ovenstående viser, er de beskrevne aktiviteter løbende med til at forankre projektet og holde det levende - hvis man vel og mærke griber bolden. Muligheden er der – og alle inviteres til at være med. Projektet er stadig i sin udfoldelse og udvikler derfor løbende sit rodnet til den fortsatte forankring og blomstring. Derudover skaber erfaringerne knopskydninger til nye projekter, som fx Foreningens Kunst ud til Folkets projekt 'Fælles-Fortællinger', der kobler børns fantasi med lokalhistorien i landdistrikternes byrum.⁴²

For at eksemplificere hvordan forankringen udfoldes i byer og kommuner, følger her en case fra de produktskabende aktiviteter under SNAK med skulpturerne *Temadage*.

³⁹ Ref. til Design Thinking og feedbackprocesser.

⁴⁰ <https://kunsttilfolket.com/>

⁴¹ Se eksempel fra Nørre Nisum her: <https://kunsttilfolket.com/norrenisum> [Tilgået 02.04.2024].

⁴² Se mere om projektet her: <https://kunsttilfolket.com/fallesfortallinger> [Tilgået 02.04.2024].

➤ Case: Skulpturskattejagt Nørre Nissum, Lemvig Kommune

Denne case fra Nørre Nissum eksemplificerer, hvordan projektets indledende planlægning er med til at forankre SNAK med skulpturerne besøg i byen - også på den lidt længere bane.

Hvad er produktet?

Produktet er en Skulpturskattejagt med en gå-rute til fem skulpturer i Nørre Nissum by. En QR-kode giver adgang til børnenes egne fortællinger, der kan høres på stedet ved hver skulptur. Det er også muligt at høre historierne hjemmefra. QR-koden kan både tilgås fra en A5-flyer og fra Lemvig Kommunes hjemmeside. Skulpturskattejagten lever altså videre i byen lige så længe som Lemvig Kommune er vært for skulpturruten.

Hvad er processen?

Kulturkonsulenten i Lemvig Kommune, Nørre Nissum Skole og Børneunivers, VIA UC og Foreningen Kunst ud til Folket er i den forberedende fase af projektet SNAK med skulpturerne blevet enige om, at de vil lave en historiefyldt skulpturrute i Nørre Nissum til alle byens borgere og besøgende. Lemvig Kommune står for QR-koder, lave og printe et postkort til skulpturskattejagten og upload af alle lydfiler til kommunens hjemmeside. SNAK med skulpturerne står for at lære børnene, hvordan man i fællesskab laver fantasifulde historier til skulpturerne via gadeteater og workshops. De står også for det tekniske med lydoptagelse og evt. redigering.

Hvad sker der?

Med udgangspunkt i børnenes møde med de enkelte skulpturer, faciliterer SNAK med skulpturerne udviklingen af de fælles fortællinger. Undervejs undersøges i fællesskab, hvad der skaber en god historie og hvordan fantasien kan få vinger. Når historien er på plads bliver den øvet (lidt) og optaget direkte på stedet. Byens borgere og børnenes familier inviteres derefter på Skulpturskattejagt, hvor man kan gå rundt til skulpturerne og høre børnenes fortællinger via QR-koden. Her træder børnene naturligt ind i rollen som guides for deres familier og andre besøgende.

FAKTA

Produkt:	Skulpturskattejagt med historier
Hvor:	Nørre Nissum, Lemvig Kommune
Hvornår:	6.-7. juni 2023
Hvem:	Nørre Nissum Skole og Børneunivers, 0.-6. klasse
Antal børn:	142 Børn
Samarbejde:	Nørre Nissum Skole og Børneunivers, VIA UC, Lemvig Kommune, Foreningen Kunst ud til Folket og projektet SNAK med skulpturerne

<https://lemvig.dk/borger/kultur/skulpturskattejagt-i-noerre-nissum>

Temadage: Andre eksempler og muligheder

Da hver deltagende skole som tidligere nævnt skræddersyr deres egen temadag i samarbejde med projektet SNAK med skulpturerne og evt. andre samarbejdspartnere som fx Kommunen og Kulturaktører, er der mange forskellige bud på hvordan den produktskabende temadag udfolder sig. Bording arbejdede fx med entreprenørskab, Nørre Snede med en kunstudstilling i byen, skolerne i Struer Kommune lavede skøre historier til museumsgenstandene på Struer Museum osv. Den primære bærekraft til denne dag kommer fra lærerne understøttet med den indledende dialog og idéinput fra projektet SNAK med skulpturerne. Dette giver mulighed for at integrere workshopdagen som forberedelse til temadagen.

4. Konklusion

Undervejs i nærværende rapport er der fremhævet tre særlige fokusområder for projektet SNAK med skulpturerne ved Foreningen Kunst ud til Folket, nemlig Tema 1: 'Nærvær – At komme tilstede', Tema 2: 'Gruppen – Et trygt fællesskab' og Tema 3: 'Leg, fantasi og frie fortællinger'. Rapporten har argumenteret for, at projektet åbner mulighed for at et møde med byens lokale skulpturer kan skabe en tilstand af *nærvær*, *samhørighed* og *flow* i både større og mindre grupper af skolebørn (0. - 6. klasse). Med gadeteaterets åbne dilemmaer og udfordringer bliver børnene medskabere af historien. Med workshoppens enkle metodiske greb og facilitatorrollens betydning skabes et åbent og undersøgende rum for en legende udfoldelse af fantasi, fortællelyst og fællesskab. Slutteligt har rapporten argumenteret for at den lokale forankring gennem samarbejde med lokalsamfundet, temadagens produktskabende aktiviteter og Kunst ud til Folkets konference- og netværksaktiviteter og online portal samt andre tiltag skaber betydning i skole, kommune og lokalsamfund efter besøget af SNAK med skulpturerne.

På den lidt længere bane er det værd at bemærke, at projektet taler ind i aktuelle temaer som bæredygtighed, reparation, omsorg, trivsel, fællesskab, opfindsomhed og innovation. Projektet SNAK med skulpturerne ved Foreningen Kunst ud til Folket har vist, hvordan man ved at reaktivere byrummets eksisterende kunstværker kan skabe en aktiv ressource i skole såvel som lokalsamfund og kommune. For ganske vist tager projektet afsæt i eksisterende værker, men bidrager selv med et nyt kunstnerisk og didaktisk lag til skulpturen i byrummet, som kan være til inspiration for fremtidige kunst- og kulturprojekter.

Referencer og Baggrundslitteratur

Litteratur

Bø-Rygg, Arnfinn: ”Å skrive med kroppen. Roland Barthes estetiske diskurs” in *Norsk filosofisk tidsskrift*, 41:1, (Oslo: Universitetsforlaget 2006), pp. 18-28.

Csikszentmihalyis, Mihaly: *Selvets udvikling: Evolution, flow og det gode samfund* (Dansk psykologisk Forlag 2008).

Csikszentmihalyis, Mihaly: *Flow og engagement i hverdagen* (Dansk psykologisk Forlag 2007/2005).

Damsholt, Tine, Dorthe Gert Simonsen og Camilla Mordhorst (red): *Materialiseringer – Nye perspektiver på materialitet og kulturanalyse* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 2014/2009).

Einfeldt, Martin: *Kreativitet, innovation og humor: De bedste teorier og de bedste råd* (Samfundslitteratur 2020).

Fisher, Jennifer: ”Proprioceptive Friction” in *The Senses and Society*, 7:2 (London og New York: Routledge 2015), pp. 153-172.

Fredens, Kjeld: *Læring med kroppen forrest* (Hans Reitzels Forlag 2018)

Freedberg, David & Vittorio Gallese: ”Motion, emotion and empathy in estetic experience” in *Trends in Cognitive Sciences* 11:5 (Amsterdam: Elsevier 2007), pp. 197-203.

Gumbrecht, Hans Ulrich: *Our Broad Present – Time and Contemporary Culture* (New York: Columbia University Press 2014).

Gumbrecht, Hans Ulrich: *Production of Presence – What meaning cannot convey* (Stanford: Stanford University Press 2004).

Halsall, Francis: ”Actor-Network Aesthetics – The Conceptual Rhymes of Bruno Latour and Contemporary Art” in *New Literary History*, vol 47: 2&3 (Baltimore: John Hopkins University Press 2016), pp. 439-461.

Howes, David og Constance Classen: *Ways of Sensing – Understanding the senses in society* (London og New York: Routledge 2014).

Jørgensen, Hans Henrik Lohfert: ”Live Matter and Living Images: Towards a Theory of Animation in Material Media”, in *Konsthistorisk Tidsskrift /Journal of Art History* 86:3 (Routledge 2017), pp. 251-270.

Lange-Berndt, Petra: *Materiality* (London, Cambridge og Massachusetts: Whitechapel Gallery 2015)

Lee, Yujin og Paul Duncum: ”Coming to our senses – Revisiting the haptic as a perceptual system” in *International Journal of Education through Art* 7:3 (Bristol: Intellect 2011), pp. 233–244.

Lieberoth, Andreas: *Fantasi* (Tænkepause 83, Aarhus Universitetsforlag 2020).

Løgstrup, K.E.: *Kunst og erkendelse: Metafysik II – Kunstfilosofiske betragtninger* (Aarhus: Klim 2018/1983 – udgivet posthumt).

Madsen, Theis Vallø: ”Museets nærvær – Et forsøg på at kortlægge dét, der ikke kan kortlægges” in *Nordisk Museologi 1:2017* (Oslo & Aarhus: Universitetet Oslo og Aarhus Universitet 2017), p. 106-122.

Merleau-Ponty, Maurice: *Kroppens fænomenologi* (Viborg: Det lille Forlag 2016/1945).

Merleau-Ponty, Maurice: ”Synligt og usynligt” in Carstensen, Claus (red.): *Tegningens Semiotik* (København: Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedskoler 2000), pp. 41-69.

Merleau-Ponty, Maurice: *Øyet og ånden* (Oslo: Pax 2000/1964).

Montagu, Ashley: *Touching: The human significance of the skin* (London og New York: Columbia University Press 1971).

Nancy, Jean-Luc: *The Birth to Presence* (Californien: Stanford University Press 2002/1993).

Pallasmaa, Juhani: *Arkitekturen og Sanserne* (København: Arkitektens Forlag 2015/2012)

Pallasmaa, Juhani: *The Thinking Hand – Existential and Embodied Wisdom in Architecture* (West Sussex: John Wiley & Sons 2017/2009).

Robinson, Ken: *Kreativitet og læring* (2013)

Sontag, Susan: “Against Interpretation” in *Against Interpretation and Other Essays* (London: Penguin Classics 2009/1966), s. 3-14.

Tanggaard, Lene: *FAQ om kreativitet* (Hans Reitzels Forlag, 2016).

Tanggaard, Lene: *Opfindsomhed* (High Performance Institute og Gyldendal Business 2014).

Tanggaard, Lene: *Vanebrud: Hvordan du veksler 7 gamle vaner til ny kreativitet* (Akademisk Forlag, København 2018).

Rapporter & Internet Ressourcer

Boeskov, Kim: *Grib Engagementet, Rapport* (Kulturministeriet, Slots- og Kulturstyrelsen, 2023).

Hansen, Louise Ejgod og Særkjær, Christiane Oved: *Evaluering af LegeKunst* (Center for Kulturevaluering, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet 2023).

Lindholm, Anna og From, Lena (red.): Statens konstråd, Sverige: *Offentlig kunst – handbok för statslige beställere*, (Public Art Agency Sweden, 2021).

Seismonaut / Bikubenfonden: *Billedkunstens Betydning*, Rapport (Bikubenfonden 2022). Link: [Rapport af Seismonaut for Bikubenfonden. Billedkunstens betydning](#). [Tilgået 20.03.2024].

Seismonaut / Bikubenfonden: *Scenekunstens Betydning*, Rapport (Bikubenfonden 2022). Link: [Link til Seismonauts Rapport for Bikubenfonden om Scenekunstens betydning](#) [Tilgået 20.03.2024].

Links:

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Thyborøn](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Harboøre](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Nørre Nissum](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Nørre Snede](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Engesvang](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Bording](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Humlum](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Hvidbjerg](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Asp](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Hjerm](#)

[Link til Kunst ud til Folkets hjemmeside, Snak med skulpturerne i Tarm](#)

[Link til Skulpturskattejagt i Nørre Nissum, hjemmeside for Lemvig Kommune](#)

[Link til DR.DKs program Genstart, der handler om legesyge](#)

Datagrundlag

Kulturaftaleprojektet Gadens Kunst har fulgt projektet SNAK med skulpturerne i forår og efterår 2023 i fire kommuner og 11 byer i Midt- og Vestjylland. Desuden har Gadens Kunst deltaget i en planlægningstur på fire skoler i Ikast-Brande Kommune, en online lærerworkshop og en konference på VIA UC, Nørre Nisum. Undersøgelsens kvalitative datagrundlag består af desk research, feltstudier med deltager-observationer, samtaler og interviews, videooptagelser og lydfiler fra udvalgte forestillinger og workshops samt skrevne og tegnede noter og fra aktivitets- og deltagerobservationer. Nedenfor ses en oversigt over det samlede datamateriale.

Feltstudier – Overblik

Kommune & By	Skoler / Andet	Dato 2023	Dialog og samtaler	Manus	Lyd, Film og Fotos
Struer Kommune					
1. Hjerm	Hjerm Skole	20.-21. april	X	X	X
2. Asp	Langhøjskolen	24.-25. april	X	X	X
3. Hvidbjerg	Thyholm Skole	8.-10. maj	X	X	X
4. Humlum*	Humlum Skole	25.-26. maj			
5. Struer	Struer Museum	10. juni	X	X	X
Lemvig Kommune					
6. Thyborøn*	Thyborøn Skole	15.-17. maj			
7. Nørre Nisum	Nørre Nisum Skole	6.-8. juni	X	X	X
8. Harboøre	Harboøre Skole	13-15. juni	X	X	X
Ringkøbing-Skjern					
9. Tarm	Tarm Skole	22.-23. aug.	X	X	X
10. FASTER*	Faster Skole	29.-30. aug.			
11. Lem	Lem Skole	12.-13. sep.	X	X	X
12. Ådum	Ådum Skole	19.-20. sep.	X	X	X
Ikast-Brande					
13. Bording*	Bording Skole	5.-6. sep.			
14. Nørre Snede	Nørre Snede Skole	26.-27. sep.	X	X	X
15. Engesvang	Engesvang Skole	10.-11. okt.	X	X	X
Andet					
Formøder	4 skoler i Ikast-Brande	8. marts	X		
Lærerworkshop	Online	27. juni	X		
Konference	VIA UC, Nørre Nisum	28. november	X		

* Disse byer indgår ikke i feltstudierne.

Fra alle byer er der indsamlet materiale i form af fotos, film, lydfiler, samtaler samt skrevne og tegnede noter. Derudover indgår gadeteaterets åbne manuskripter som en del af baggrundsmaterialet sammen med temadagens processer og produkter.

Bilag 1: Samtaleark

EFTER GADETEATERET – SAMTALE OM ELEVERNES OPLEVELSE

Udvælg nogle spørgsmål som inspiration til en samtale med eleverne EFTER de har set gadeteateret.

Man kan tage samtalen på klassen eller lade eleverne sætte sig sammen to og to og tale sammen, og herefter dele i fællesskab. I indskoling kan de tegne deres oplevelse med teaterstykket, og samtalen kan starte ud fra deres tegninger

HANDLINGEN

- Genfortæl historien sammen – hvad skete der egentlig? Hvordan starten og midten?
- Hvad var problemet? Hvorfor var det et problem? Var det faktisk et dilemma?
- Hvordan løste I problemet? Hvad var jeres ideer?
- Hvad prøvede I at gøre? Virkede det?
- Hvad endte det med? Eller var der en slutning?
- Er der stadig problemer, som skal løses? Har I nogle ideer?

KARAKTERNE

- Hvem snakkede vi med?
- Hvad tænker I om denne person? Var det synd for den? Hvad ville den?
- Hvem snakkede vi ellers med? Hvad ville den?
- Manden med maskinen (Søren)? Hvad var han for en?
- Er der noget vi manglede svar på? Hvad vil du spørge skulpturen eller en anden om?

ELEVERNES ROLLE

- Var det svært at tage stilling til, hvad I skulle gøre? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad synes I om jeres beslutning? Hvorfor? Hvordan løste I problemet?
- Var der andre løsninger på problemet?
- Hvordan føltes det, at tage de valg I tog? Kunne I have taget dem alene?
- *Lærerens betragtninger omkring elevernes samarbejde om at løse problemet/dilemmaet*

TEATER VS VIRKELIGHED? (særligt for de ældre elever)

Denne form for teater blander elementer fra "virkeligheden" som bybilledet og børnenes faktiske ideer og handlinger med en "fiktionsramme" rundt om det "virkelige". Det inddragende i stykkerne giver eleverne mulighed for at indleve sig i fortællingen som om det var virkeligt – derfor kan en snak om, hvad er teater og hvad er virkelighed være en spændende samtale at have med de ældre elever på mellemtrinnet.

- Hvad handlede stykket om "mellem linjerne"? Var der et større etisk dilemma? Prøv at tydeliggør det.
- Var det virkeligt? Føltes det virkeligt? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad er forskellen på teater og virkelighed?
- Hvilke muligheder gav det jer for at handle, fordi det var teater?
- Kunne man have taget de valg, I tog i virkeligheden? Hvorfor/hvorfor ikke?

